

Deelsessie 1.2:

Sturen op milieu-impact: Circulaire energierenovaties

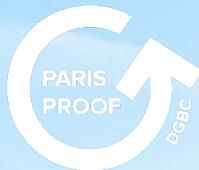

Ronde 1

15:00 – 15:55

Dutch
Green Building
Council

Welkom

Moderator: **Ruben Zonnevillage** | DGBC

Presentaties van:

Gerben Broekhuijsen | Copper8

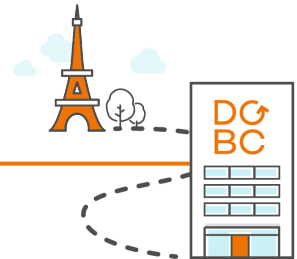
Jean Frantzen | DGMR

Panel:

Marjet Rutten | Constructief

Jolien de Jongh | Achmea

Joey Korteland | CBRE

Circulaire Energierenovaties

Krachtig sturen op de integrale milieu-impact

30 november 2023
Den Haag

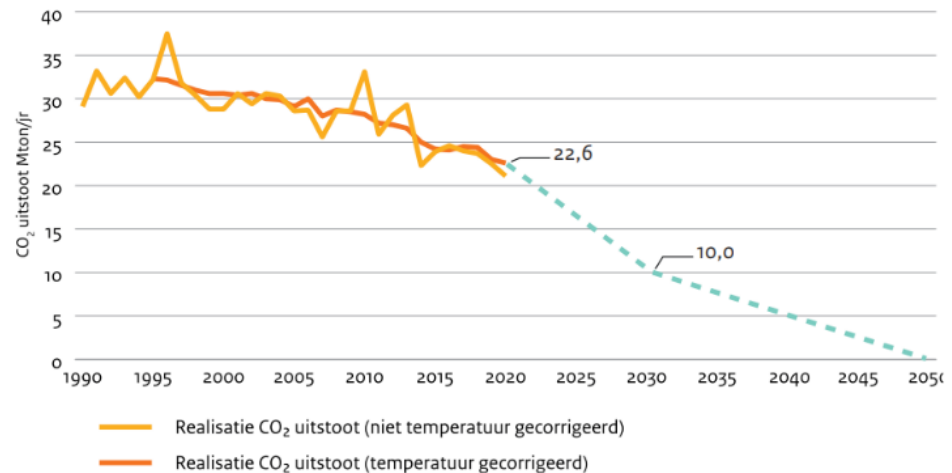
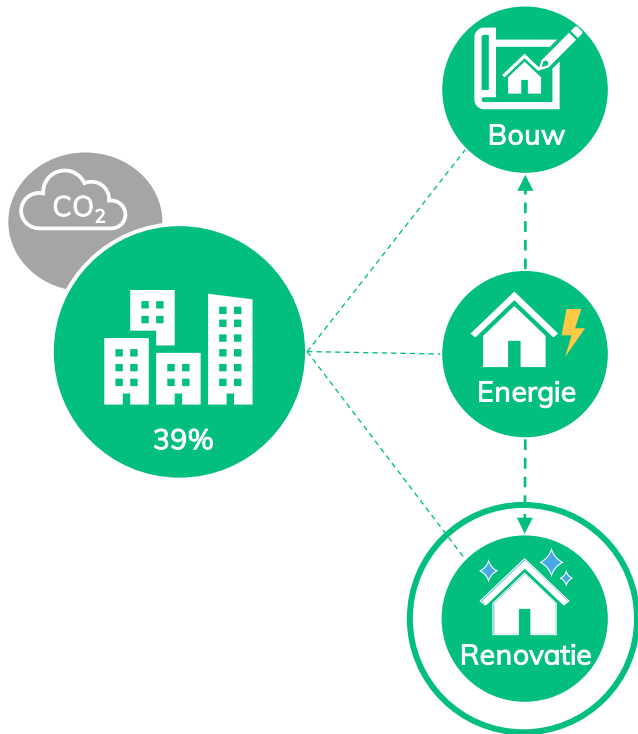
Urgentie van energierenovaties

Wat is de impact?

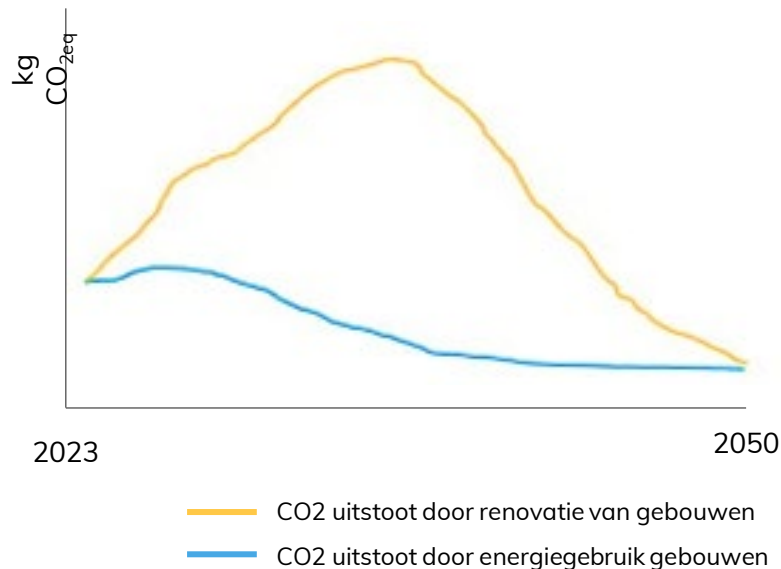
De uitstoot gepaard met de bouw moet snel omlaag

Zowel voor het bouwen, gebruiken als renoveren van gebouwen

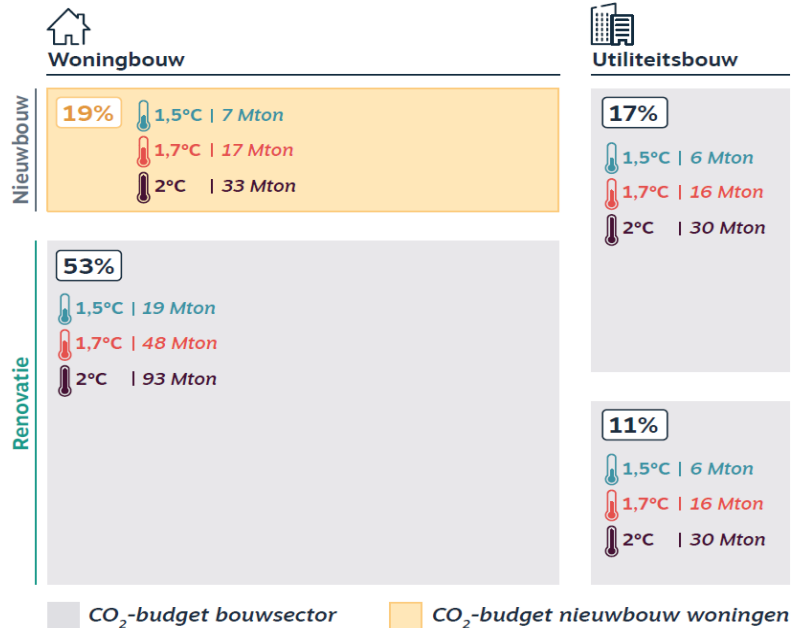
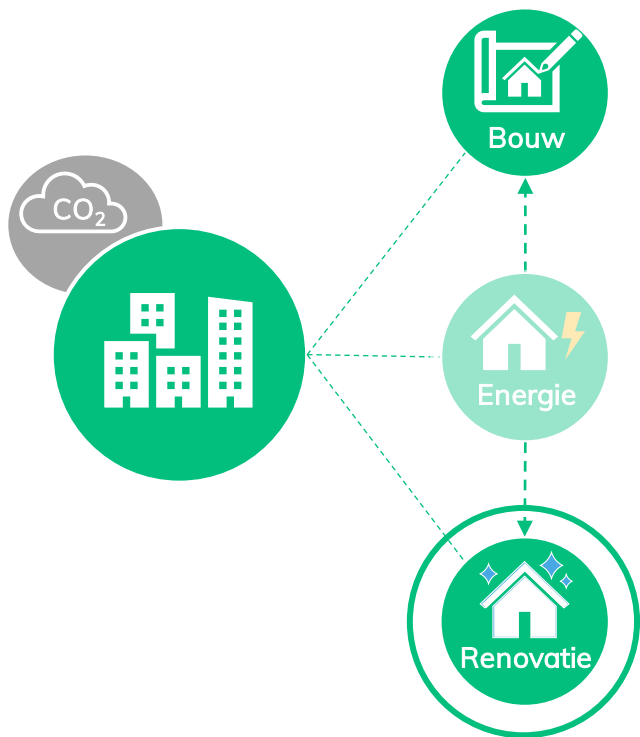
Met renovatie gaat de uitstoot eerst omhoog

Door de uitstoot die gepaard gaat met deze ingrepen

De focus ligt nu veel op nieuwbouw

Wat een mismatch is met de opgave die voor ons staat

Bron: Rapport materiaalvraag woningbouw

Hoog tijd er aandacht aan te geven...

En dat doen we samen met deze bijzondere groep:

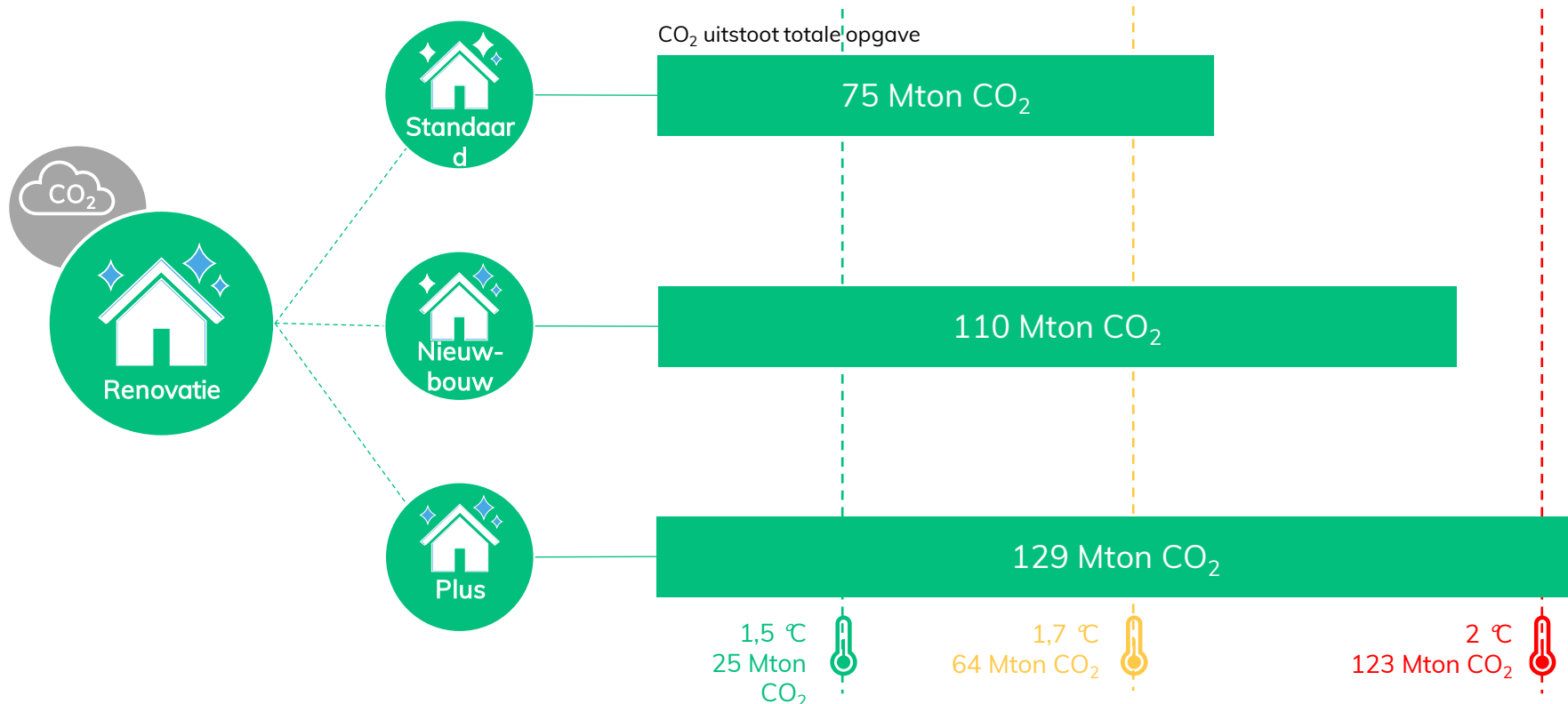
Grote kansen voor energierenovaties

om de milieu-impact te verlagen

Binnen het CO2 budget blijven is een uitdaging

Met huidige manier van renoveren

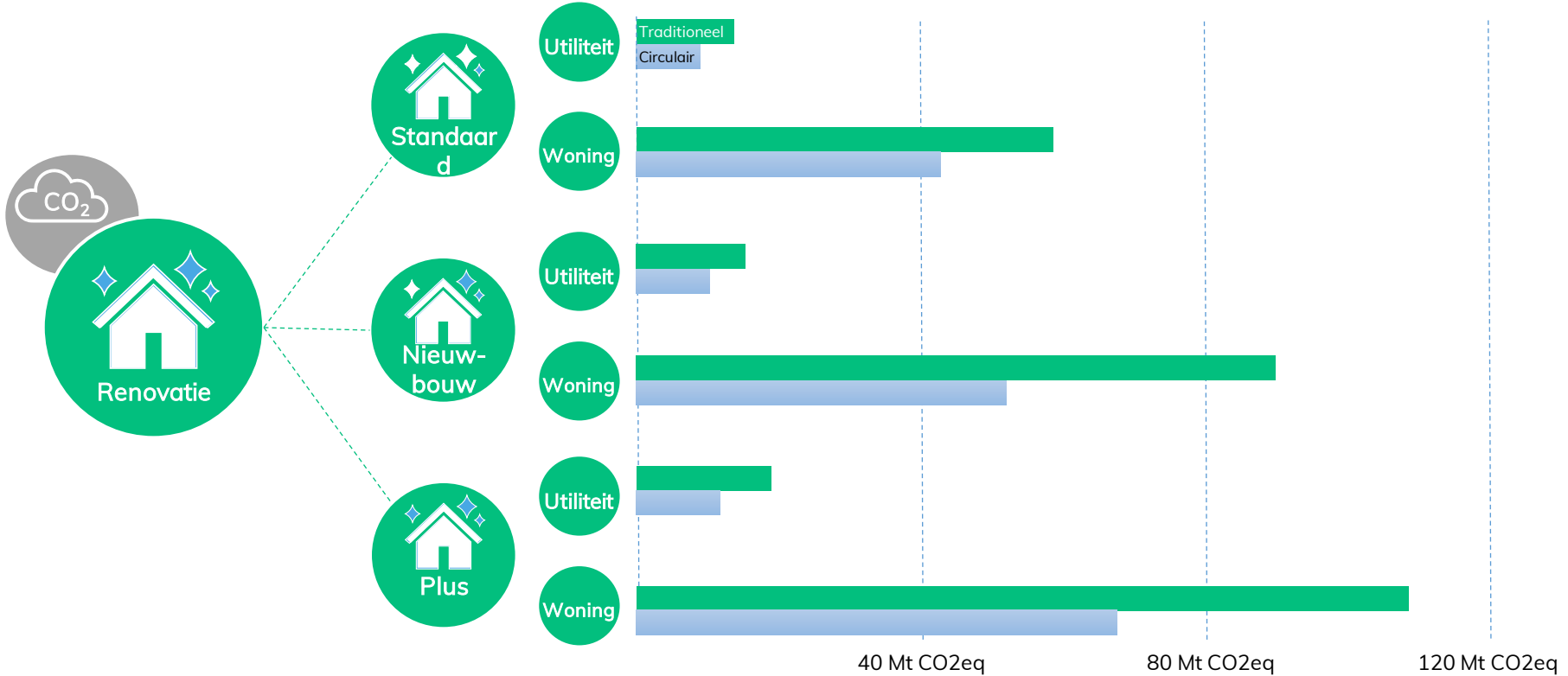
Circulaire renovatie heeft veel potentie

Voor besparing van energie in gebouwen en materiaalgebonden CO₂

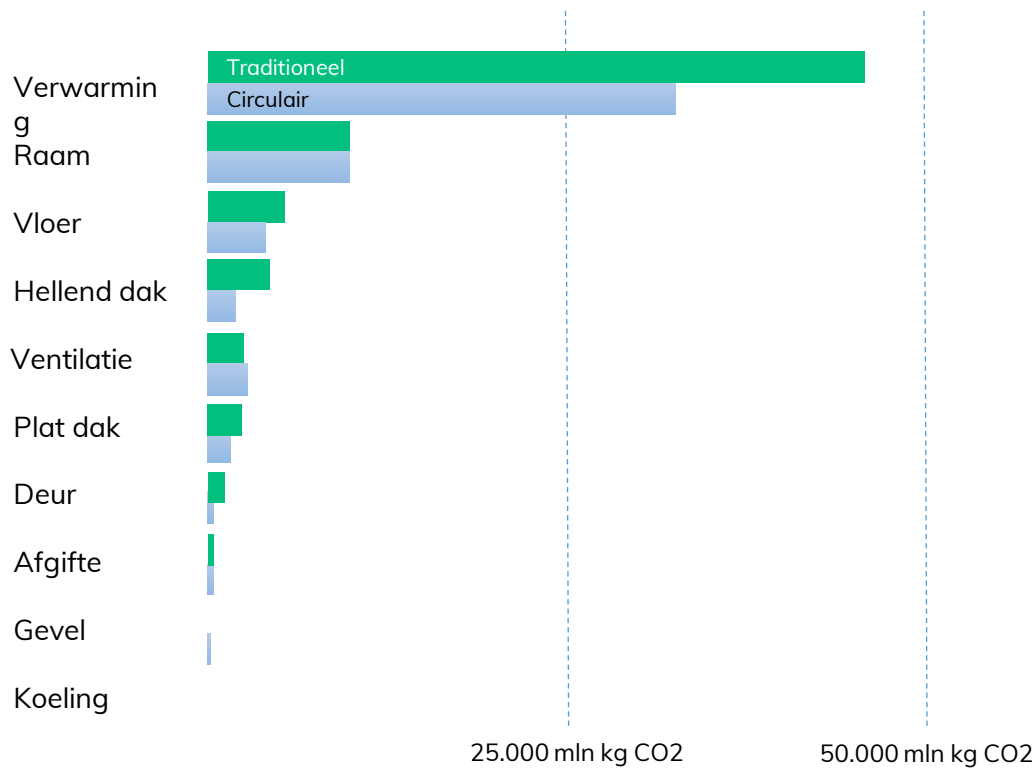
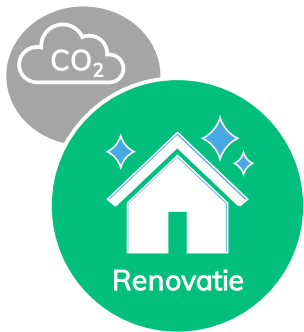
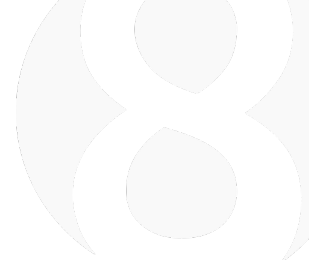
Woningen vormen de grootste opgave

Maar utiliteit moet ook niet vergeten worden

De installaties hebben grote impact

En worden veel toegepast bij standaard renoveren

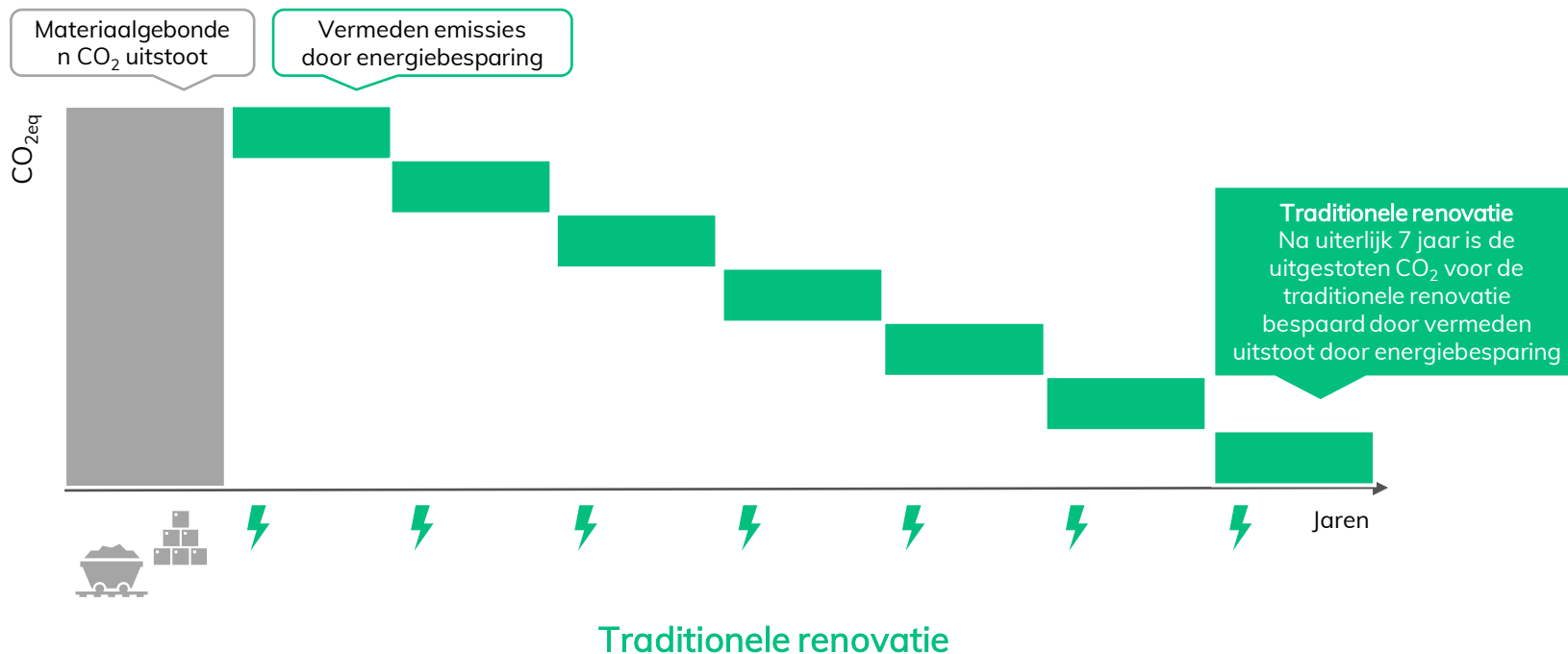
Wat is de milieu-terugverdientijd van renovaties?

En hoe zou je dat in de praktijk kunnen doen?

Na uiterlijk 7 jaar is de renovatie terug 'verdiend'

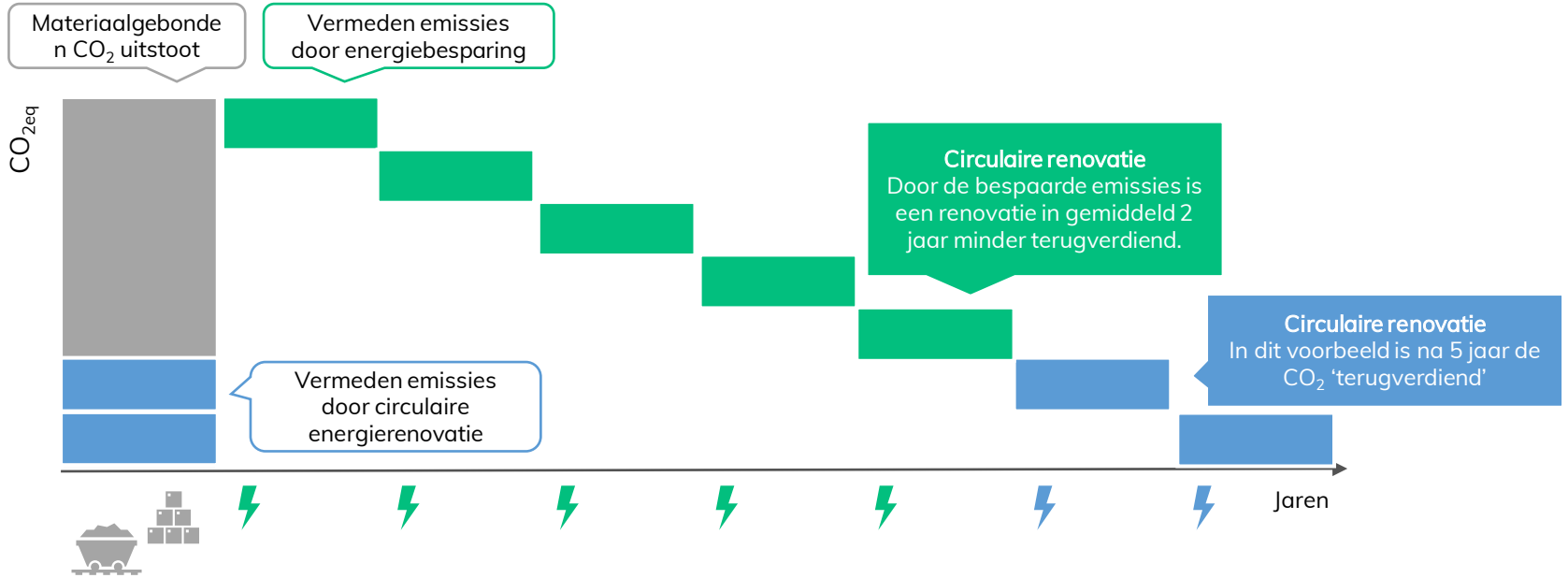
In CO₂

Met circulaire materialen daalt dit 2 jaar

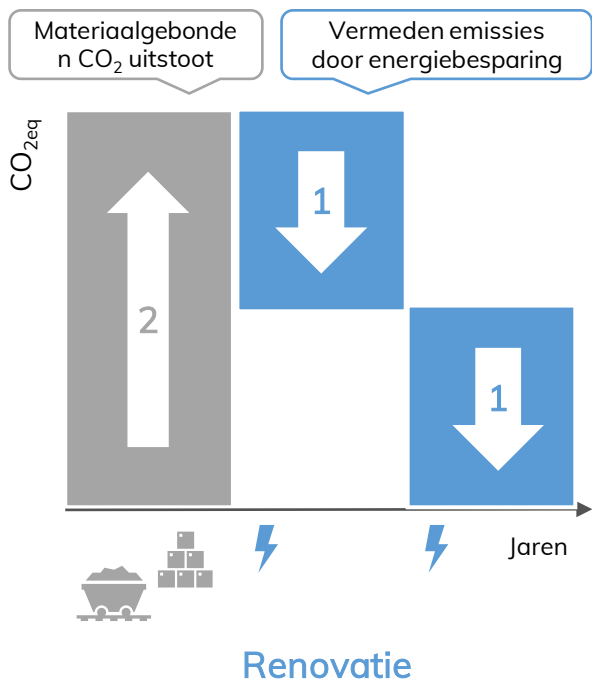
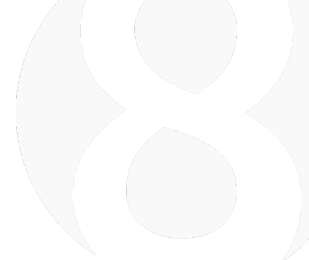
In CO₂

Traditionele renovatie

Integraal afwegen is noodzakelijk

om de terugverdientijd minimaal te maken

Beiden factoren moeten meegenomen worden!

Onze oplossing: integraal afwegen

- 1 Hoeveel bespaar je na de renovatie, én;
- 2 Hoeveel uitstoot kost de renovatie

Voorbeeld

- Warmtepomp (aardgasvrij) reduceert snel veel CO₂
- Maar vraagt om extra materialen en een langere CO₂ terugverdientijd

De afweging moet gemaakt worden: hoe gebruiken we circulaire materialen om de materiaalgebonden uitstoot omlaag te brengen?

Dat kan door **CO₂ terugverdientijd** en toekomstige aangevuld met **M(+E)PG**

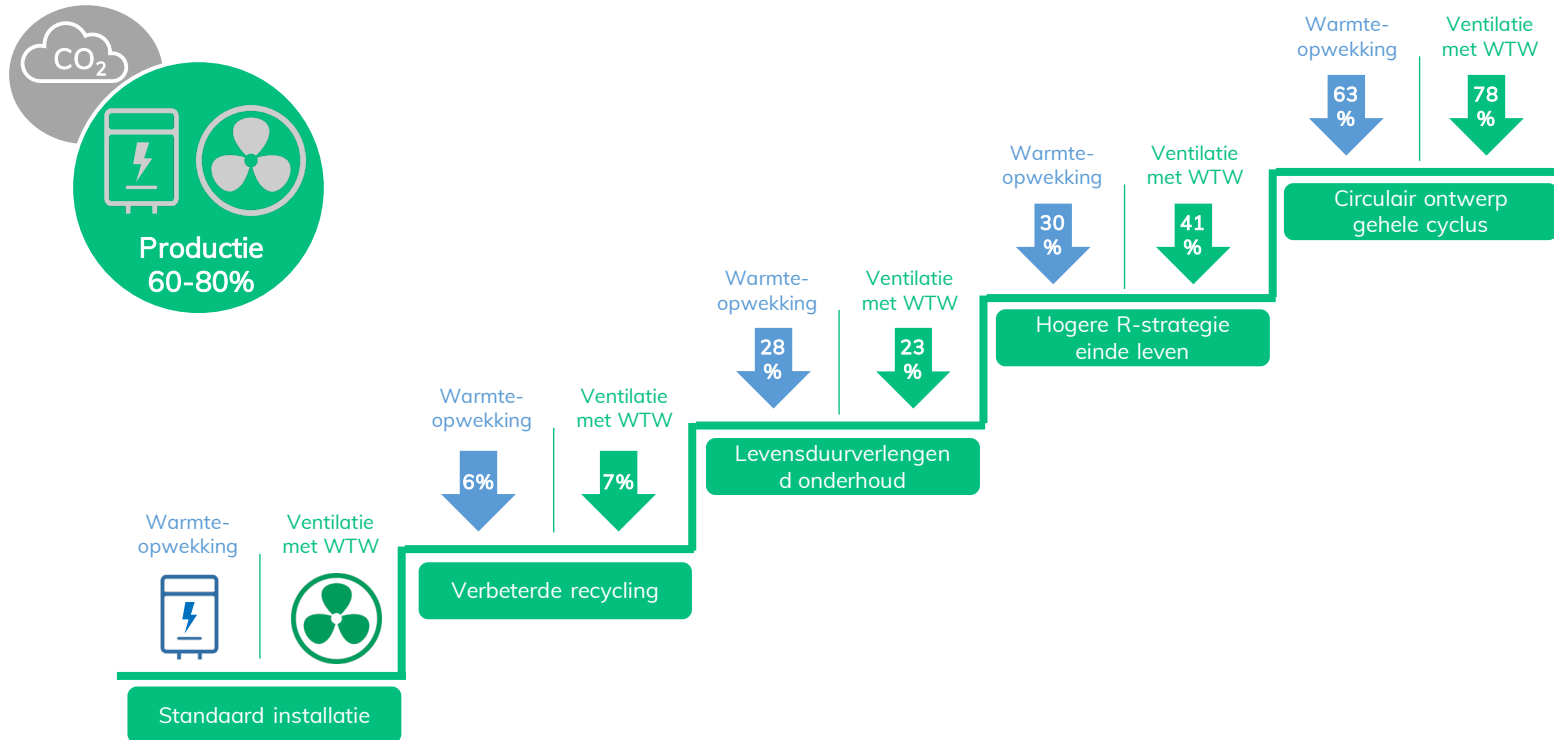
Milieu-impact van installaties

En een Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid

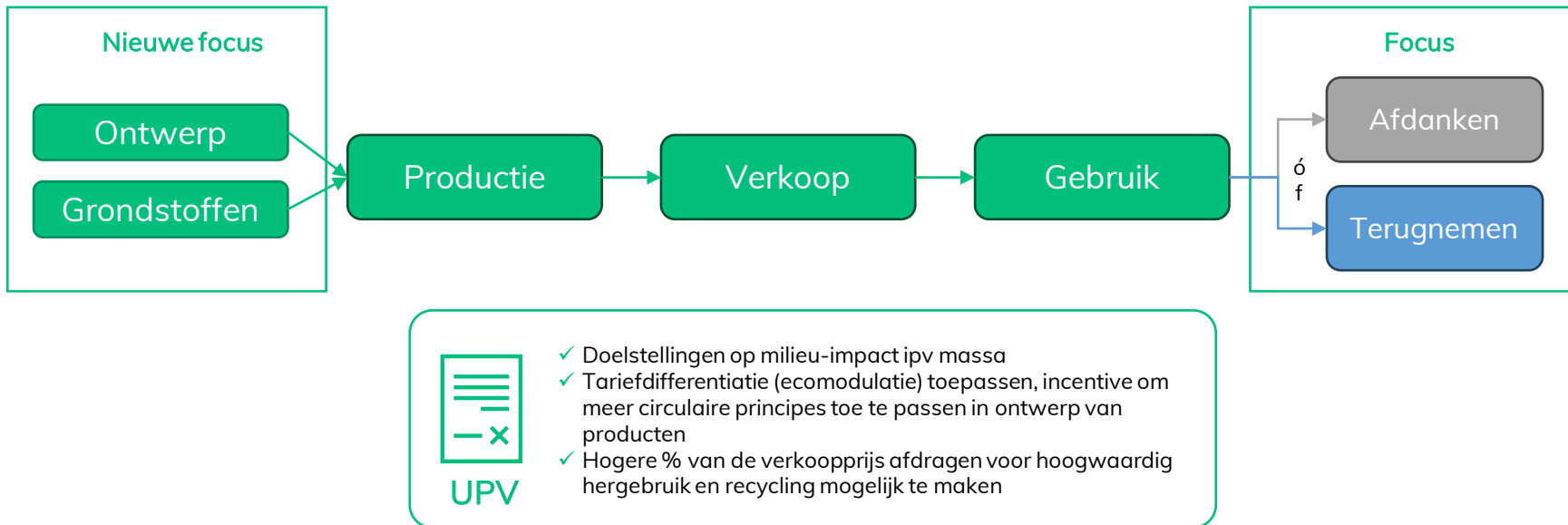
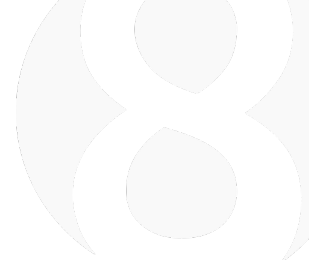
Verlagen van de installatie impact..

..begint bij de productie

Circulaire installatietechniek is mogelijk

... met een nieuw UPV

Vervolgstappen

En hoe nu verder?

Welke eerste stap kan je zetten?

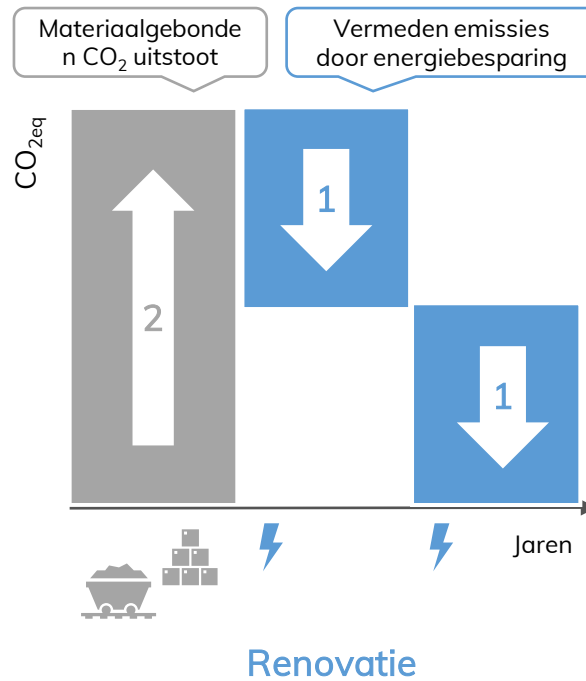
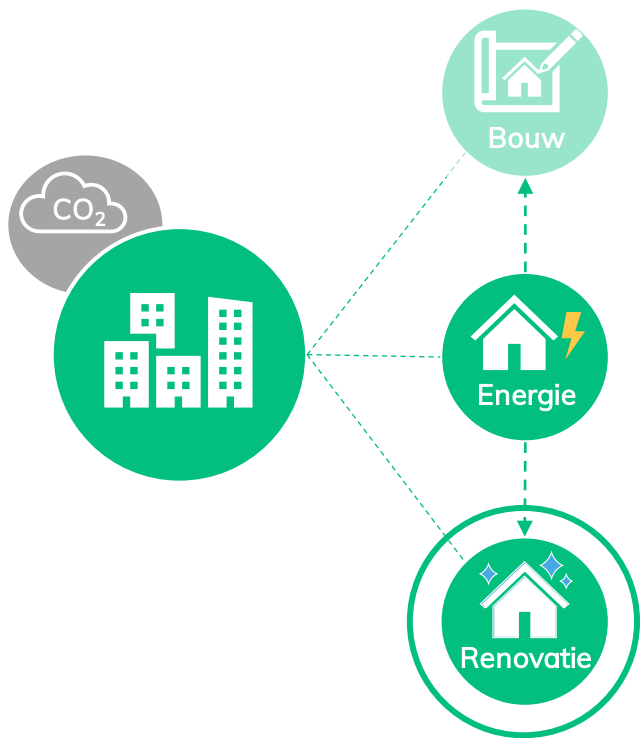
Om aan de slag te gaan met circulaire energierenovaties

Krachtig sturen op milieu-impact is noodzaak

Niet alleen energie, ook materiaalgebonden uitstoot

Jean Frantzen

-

DMGR

Renovatie kantoor

CO₂ uitstoot:

- Meer door verbouwen
- Minder door lager energieverbruik

Oud gebouw

- Label F, C, A
- XS, M, L, XL

Renoveren

- Traditioneel
- Biobased

Na hoeveel jaar is de CO₂ van de verbouwing terugverdiend met lager energieverbruik

Rivierstaete
Architect Maaskant

Herontwerp
MVSA

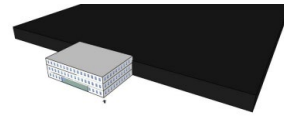

Renovatie kantoor

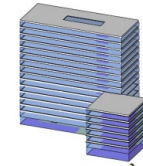
Uitgangspunten

Referentiegebouwen RVO

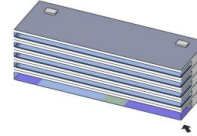
Bouwkundig en installatietechnisch

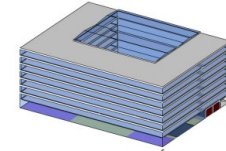
26 Kantoor S

28 Kantoor XL1

27 Kantoor M

29 Kantoor XL2

26	Kantoor S	Kantoor klein	1.800	1.681
27	Kantoor M	Kantoor middel	4.950	4.383
28	Kantoor XL 1	Kantoor groot variant 1, 2 bouwdelen	26.565	24.553
29	Kantoor XL 2	Kantoor groot variant 2, atrium	26.255	23.892

Elk uitgewerkt voor:

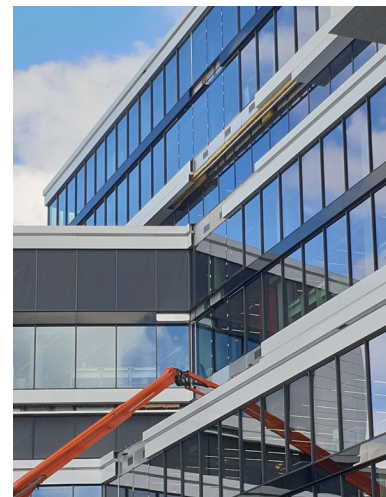
- Label F (of geen label)
- Label C
- Label A

Renovatie kantoor

- Label F (of geen label)
  - -> label A, A+++, paris proof (70kWh/m2), WENG
- Label C
  - -> label A, A+++, paris proof (70kWh/m2), WENG
- Label A
  - -> A+++, paris proof (70kWh/m2), WENG
- Voor WENG ook drie varianten totale energieverbruik

Eerst met bouwkundige maatregelen:

- Schil verbeteren, hogere isolatie gevel, vervangen glas. (slopen en vervangen)
- Dan installaties verbeteren (elektrificeren en aanvullen met pv panelen)

Renovatie kantoor Conclusie

Met traditionele materialen wordt de CO2 emissie van de productie binnen 5 jaar “terugverdiend”.

Met Bio-Based materialen is de “terugverdiëntijd” een jaar korter.

De “terugverdiëntijd” neemt af naar mate het gebouw groter is, vanwege compactheid van gebouw

Renovatie kantoor

“Terugverdientijd” van PV panelen als je de MPG koppelt aan de NMD database is 5 - 7 jaar.

Naar mate de ambitie hoger is (Paris Proof, WENG) zijn er meer PV panelen nodig en wordt de terugverdientijd langer.

Renovatie kantoor

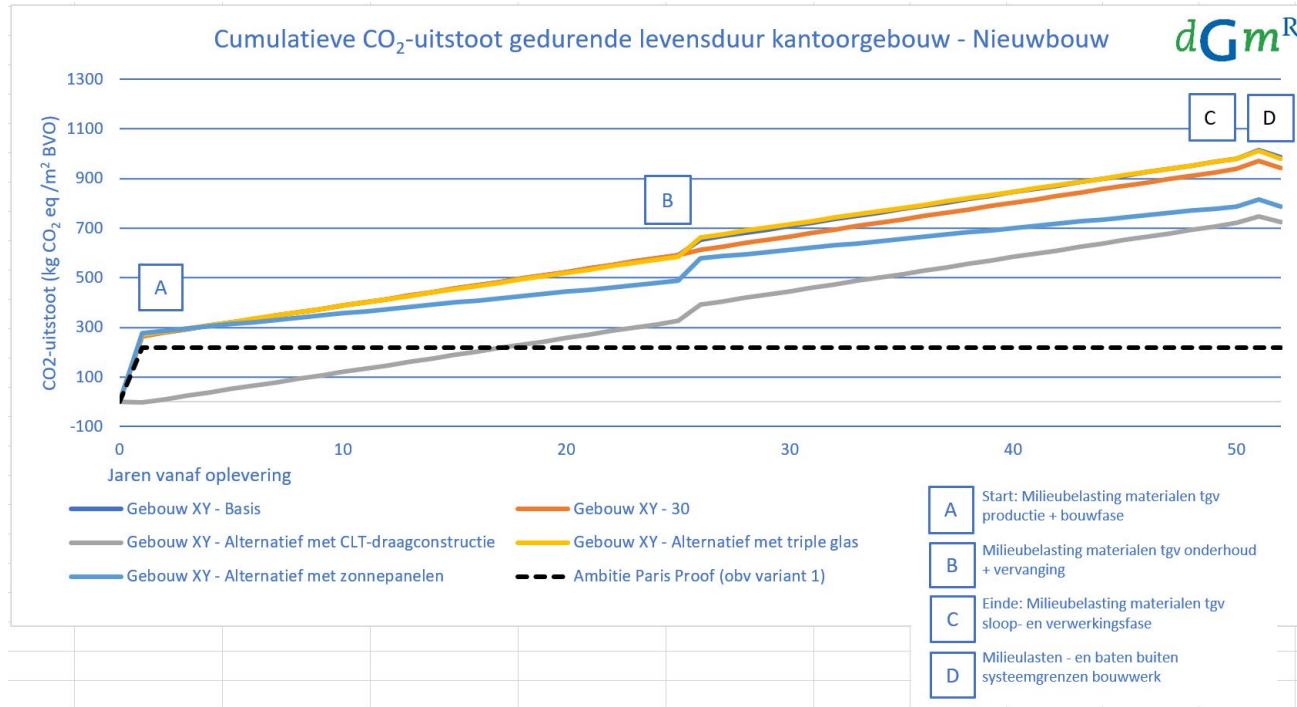
CO2 van MPG en BENG vergelijken? Dat kan eigenlijk niet...

- CO2 uit de MPG komt uit de productiekaarten van de NMD. Is gebaseerd op productie van de materialen met specifieke energiebronnen, en uitstoot van CO2 equivalenten tijdens productieproces.
- De CO2 uitstoot uit de BENG berekening 'prognose NEV jaar 2020' NTA 8800.
- CO2 uitstoot BENG geldt alleen voor aandeelverbranding energiedragers.
- Verschil in BVO - GO en nog andere verschillen

Hiervoor hebben we een omzefactor gebruikt die door LBP Sight vastgesteld is in opdracht van NMD.

Renovatie kantoor

- Visueel maken renovatie:

Paneldiscussie

Jolien de Jongh | Achmea Real Estate

Marjet Rutten | Constructief

Joey Korteland | CBRE IM

**Bedankt voor je aandacht
en veel plezier bij de
volgende sessie!**
